

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

”Ibland kan vi inte göra det jobbet vi behöver göra, ska göra och måste göra”

**En kvalitativ intervjustudie om desinformationskampanjen
som påstår att socialtjänsten tar barn och dess påverkan på
socialsekreterares arbete**

Julia Staf och Rebecca Örmon

Kandidatuppsats (SOPB63)

VT 2023

Handledare: Lars Ohlsson

Abstract

Authors: Julia Staf and Rebecca Örmon

Title: "Sometimes we can not do the work we need to, should do and must do" A qualitative interview study about the disinformation campaign "social services takes our children" and its impact on the work of social workers [translated title]

Supervisor: Lars Ohlsson

Assessor: Lupita Svensson

The aim of this study was to explore how Swedish social workers were affected by the disinformation campaign claiming that social services take children. The study explored how social workers were affected by this in their work revolving meetings with clients and assessments. We used a qualitative method with semi-structured interviews. The result is based on interviews with seven Swedish social workers within the department of child protecting services. To analyze our findings we used a theoretical framework consisting of street level bureaucrats, discretion and social constructivism. The most important result was that social workers experienced a higher sense of fear amongst parents which made it more challenging to cooperate. The fear also contributed to less information from clients during meetings. Social workers thought this made their work difficult because of limited information to base their assessments on. A consequence of this was that the possibility to protect children has become more challenging. In conclusion, did our respondents experience that the disinformation campaign had a negative impact on their client meetings and an indirect or unconscious influence on assessments.

Key words: Swedish social workers, child protecting services, media, disinformation campaign, client meetings and professional assessments.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla som har varit med och gjort detta arbetet möjligt. Ett speciellt tack går till de socialsekreterare som medverkade i vår undersökning och delade med sig av sina erfarenheter och upplevelser. Tack till vår handledare Lars Ohlsson som har stått vid vår sida, gett stöd och vägledning genom hela arbetet. Vi vill även uppmärksamma våra vänner och familjemedlemmar som har stöttat och korrekturläst vårt arbete, tack!

Julia Staf och Rebecca Örmon

Lund, 2023

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställning	8
1.4 Förtydligande av begreppet media	8
2. Kunskapsläge	8
2.1 Tillvägagångssätt	9
2.2 Socialtjänsten och medias rapportering	9
2.2.1 Nationellt kunskapsläge	9
2.2.2 Internationellt kunskapsläge	11
2.3 Faktorer som påverkar socialsekreterarnas arbete	12
2.3.1 Nationellt kunskapsläge	12
2.3.2 Internationellt kunskapsläge	13
2.4 Sammanfattning av kunskapsläget	14
3. Teori	15
3.1 Gräsrotsbyråkrat	15
3.2 Handlingsutrymme	16
3.3 Socialkonstruktivism	17
4. Metod	18
4.1 Forskningsansats	18
4.1.1 Semistrukturerade intervjuer	18
4.2 Urval och bortfall	19
4.3 Genomförande	20
4.4 Bearbetning	22
4.5 Metodens tillförlitlighet	23
4.6 Forskningsetiska överväganden	25
4.7 Ansvarsfördelning	26
5. Resultat & analys	27
5.1 Det förändrande klientmötet	28
5.2 Oförändrade bedömningar på osäkra grunder	32
5.3 Media som orsak till förändring	38
5.4 Summering av resultat	42
6. Avslutande diskussion	44

Litteraturlista	47
Bilaga 1 - Informationsbrev	50
Bilaga 2 - Mail till enhetschefer	52
Bilaga 3 - Intervjuguide	53

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Under våren 2022 publicerade svenska medier flera artiklar som kritiserade socialtjänstens arbete. Det handlade om en desinformationskampanj om att Sveriges socialtjänst tar barn, vilket Emil Forsberg & Erica Fält (2022) rapporterar om i *Aftonbladet*. Kritiken riktades framförallt mot tvångsomhängertandanden utifrån lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga som handlar om att enligt 2 eller 3 §§ LVU skydda barn från sig själva eller sin hemmiljö.

Desinformationskampanjen uppmärksammades i flera svenska städer, bland annat de tre största städerna i Sverige. Magnus Wennerberg skriver för *TV4* (2022) att människor samlats utanför riksdagen för att demonstrera mot socialtjänstens tvångsomhändertaganden. Vidare belyser det i artikeln att terrorattentat mot Sverige uppmanas och att det i slutna grupper på sociala medier skrivs ut namn på enskilda socialsekreterare. Det framkommer även i artikeln att desinformationskampanjen har blivit internationellt uppmärksammat och på den arabiska nyhetssidan Al-Jazeera skrivs det att svenska myndigheter kidnappar muslimska barn. *Aftonbladets* reportrar Emil Forsberg och Erica Fält (2022) skriver att det i Göteborg samlades hundratals personer som demonstrerade mot att muslimska barn blir ogiltigt tvångsomhändertagna av socialtjänsten. Även i Malmö demonstrerade människor mot detta. Linnea Nybogård, Ida Roos och Linus Vedmar skriver för *SVT nyheter* (2022) att det på Möllevångstorget i Malmö samlades några hundra personer för att visa sitt missnöje.

Socialarbetare är en yrkesgrupp som vid flertalet uppmärksammade tillfällen har fått kritik för sitt arbete, något som har påverkat samhällets syn på socialtjänsten. Socialtjänsten och dess yrkesverksamma är en del av den offentliga sektorn som har varit särskilt granskad under senaste tiden. En konsekvens av den ökade granskningen har inneburit att socialtjänsten tydligare förhåller sig till medierapportering. Det har blivit synligt genom att socialtjänsten har skapat tillvägagångssätt för att kunna bemöta den granskande medierapporteringen.

Medias rapportering av socialarbetare kan bidra till och skapa en allmän syn om myndigheten, de professionella och deras arbete (Blomberg 2019, s. 230). Det finns flera narrativ om den svenska socialtjänsten som rapporteras i media, dock är det en ojämn balans där den negativa rapporteringen dominerar över den positiva (ibid, s. 235-236). En konsekvens av medias rapportering och konstruering av socialarbetares profession och arbete kan vara att det har en inverkan på socialsekreterares yrkesutövning (ibid, s. 231).

Det sociala arbetet inom den utredande barnvården är ett arbete som är kopplat med osäkerhet och tveksamheter. Det är vidare något som beskrivs vara omöjligt att undkomma. Osäkerheten och tveksamheten är framförallt kopplat till olika beslut, bedömningar och handlande som en socialarbetare utför i sitt arbete. På grund av arbetets osäkerhet och tveksamheter finns det inga bedömningar som kan anses vara säkra. Snarare kan de professionellas osäkerhet i arbetet vara en indikation på professionalitet då den professionella gör gedigna överväganden utifrån ett nyanserat resonemang. En bedömning kan dessutom inte klassas som säker utifrån att den professionella som ska fatta beslut och göra olika bedömningar arbetar med en målgrupp och en omvärld som konstant är under förändring (Ponnert & Rasmusson 2018, s. 58).

Sammanfattningsvis har media under de senaste åren kraftigt kritiserat socialsekreterare i Sverige för deras tvångsomhändertagande av barn och unga. Den mediala rapporteringen och kritiken av socialtjänsten och socialsekreterare kan ha en inverkan på det utredningsarbete de utför. Det finns även tecken som tyder på en komplexitet och osäkerhet i utredningsarbetet av barn och unga. Omhändertagande enligt LVU syftar till att skydda barn och unga vilket gör att det är av betydelse att undersöka hur socialsekreterare upplever att olika delar av deras arbete har påverkats av desinformationskampanjen och dess kritik. Vi kommer därför att studera detta vidare utifrån de teoretiska ramverket gräsrotsbyråkrat och handlingsutrymme samt socialkonstruktivism.

1.2 Syfte

Syftet med vår undersökning är att förstå hur svenska socialsekreterare som arbetar på utredningsenheten för barn och unga upplever att deras professionella arbete har påverkats av den kritik socialtjänsten har fått om sina LVU-omhändertaganden genom desinformationskampanjen som påstår att socialtjänsten tar barn.

1.3 Frågeställning

Utifrån vårt syfte vill vi genomföra intervjuer med svenska socialsekreterare inom barn och unga för att undersöka följande frågeställningar:

- Hur upplever socialsekreterarna att desinformationskampanjen som påstår att socialtjänsten tar barn och den medföljande kritiken har påverkat deras professionella klientarbete?
- Hur upplever socialsekreterarna att desinformationskampanjen som påstår att socialtjänsten tar barn och den medföljande kritiken har påverkat deras professionella bedömningar?

1.4 Förtydligande av begreppet media

Giddens och Sutton (2014, s. 493) beskriver att massmedia handlar om att nå ut till en stor mängd personer genom att förmedla information, därav ordet ”mass”. Detta kan göras på flera olika sätt och några exempel på detta är att nå allmänheten genom tidningar, internet, radio eller tv. I vår uppsats menar vi digitala eller fysiska tidningar när vi skriver media eller diskuterar tidigare forskning som involverar media.

2. Kunskapsläge

I kommande avsnitt kommer vi att redogöra för kunskapsläget och den del av den tidigare forskning som vi har funnit genom vår litteratursökning och som vi anser

är relevant utifrån vår undersökning. Vi kommer att presentera forskning om kritik mot socialtjänsten samt påverkande faktorer på socialsekreterares beslutsfattande av placeringar utanför hemmet. Dessa delar kommer att presenteras utifrån ett nationellt och internationellt perspektiv för att skapa en bredare och djupare förståelse för ämnet. Detta avsnitt avslutas med en sammanfattning av kunskapsläget och vilken relevans den har för vår studie.

2.1 Tillvägagångssätt

När vi sökte efter tidigare forskning använde vi oss av LUBsearch, Google Scholar samt socialvetenskaplig tidskrift. De sökord vi använde oss av på svenska var *handlingsutrymme*, *socialt arbete*, *media*, *mediekritik*, *socialtjänst*, *barnomsorg* och *beslutsfattande*. Våra engelska sökord var *social work*, *media*, *decision making*, *out of home placement*, *social services* samt *child welfare*. Vi har valt att använda oss av olika kombinationer av sökorden och variera innehållet genom att använda symbolen * för att göra en bredare sökning. Sökningen avgränsas även utifrån att vi endast eftersökte tidsrelevanta artiklar och valde därmed att avgränsa sökningen till mellan årtalen 2010 och 2023. Vi läste sedan igenom artiklarnas abstract för att välja ut de vi tyckte var relevanta. Vi granskade även artiklarnas nyckelord för att utvidga våra egna sökord. Vi ansåg dock att det var svårt att hitta artiklar som var relevanta för vårt arbete på detta sätt, därmed granskade vi även referenslitsorna i tidigare kandidatuppsatser skrivna om liknande ämnen. Kunskapsläget som representerar socialtjänsten och medias rapportering resulterade i en nationell vetenskaplig artikel och tre internationella. Avsnittet som berör påverkande faktorer på socialtjänstens arbete resulterade i två nationella vetenskapliga artiklar och fyra internationella vetenskapliga artiklar.

2.2 Socialtjänsten och medias rapportering

2.2.1 Nationellt kunskapsläge

Den svenska forskaren Blomberg (2019, s. 233) har genom en diskursiv textanalys undersökt rapportering av den svenska socialtjänsten och de yrkesverksamma socialsekreterare som arbetar inom myndigheten. Genom analysen av 586 artiklar publicerade mellan åren 2010 och 2015 kan sju kategorier av olika narrativ i

media om socialtjänsten och socialsekreterarna identifieras (Blomberg 2019, s. 235-236).

Studien visar att det narrativ som förekommer oftast i media illustrerar socialtjänsten som en organisation som befinner sig i kris. Socialsekreterarna illustreras som en yrkesgrupp bestående av okunniga och oerfarna socialsekreterare som förväntas axla svåra och komplicerade arbetsuppgifter. Medias nyhetspublicering syftar till att allmänheten ska uppmärksammas på bristerna och konsekvenserna av socialsekreterarnas arbetsförhållanden. Det narrativ som förekommer näst mest belyser hur politiker behöver verka för att socialsekreterarnas arbetsförhållanden ska förbättras. Socialsekreterarna illustreras som en yrkesgrupp som behöver skydd och befogenheter för att kunna bedriva sitt professionella arbete. Det tredje och fjärde vanligaste narrativet som media framställer är att socialsekreterare anklagas på grund av deras bristande förmåga att vara rättvisa samt att kunna skydda mot, och stoppa våld. Socialsekreterarna framställs även som en yrkesgrupp med bristande kunskap och förmåga att utöva sitt professionella arbete (Blomberg 2019, s. 235-236).

Det femte vanligaste narrativet belyser socialsekreterarnas egna klagomål mot ledarskapet och politikerna samt politikernas tillkännagivande av den kritiserade situationen. Narrativet bidrar till en illustration av socialarbetare som en ansvarstagande yrkesgrupp som arbetar för utveckling. Det sjätte och sjunde narrativet uppmärksammas socialarbetarens professionella arbete som något positivt och de beskrivs som en skicklig och kunnig yrkesgrupp. De illustreras även som hårt arbetande i ett svårt förändrat arbetsklimat (Blomberg 2019, s. 236).

Sammanfattningsvis är medias negativa rapportering av socialtjänsten dominerande i jämförelse med den positiva och upplyftande rapporteringen. Resultatet av den negativt dominerade narrativen är att allmänheten exponeras för denna bild av socialarbetare och socialtjänsten. Det blir en obalans i hur socialarbetare och socialtjänsten porträtteras, ett överskott på negativa narrativ och ett underskott på positiva narrativ (Blomberg 2019, s. 244).

2.2.2 Internationellt kunskapsläge

Pervan & Bove (2015, s. 559 & 562) skriver att det bland allmänheten finns en tvådelad syn på människor som arbetar med att utreda barn inom socialtjänsten, både en positiv och en negativ syn. Den negativa bilden illustrerar hur media ofta anklagar socialsekreterare efter att något gått fel och allmänheten vill hitta en syndabock som ska straffas. Gaughan & Garrett (2012 s. 268) lyfter hur allmänheten, som generellt sett inte tidigare har varit i kontakt med socialtjänsten, skapar sin uppfattning om myndigheten och deras arbete utifrån det som publicerats i media.

Pervan & Bove (2015, s. 559 & 562) genomförde en studie i en australiensisk kontext med vuxna individer. Resultatet visar att människors ilska mot socialsekreterare varierar beroende på svårighetsgraden i ärendet som media rapporterade om. När ett svårt ärende uppmärksammas, till exempel när ett barn har utstått våld, är allmänhetens ilska större än om ärendet som beskrivs är av enklare karaktär. I likhet med australiensiska socialsekreterare blir även den engelska socialtjänsten utsatta för negativ publicitet. De engelska socialsekreterarna blir ofta omnämnda i media på ett negativt sätt och beskrivs som inkompetenta och att de alltför ofta separerar barn och deras föräldrar (Gaughan & Garrett 2012 s. 268). Som tidigare nämnts menar Pervan & Bove (2015, s. 559 & 562) att det även finns positiva aspekter kring medias kritiska rapportering av socialtjänsten. Även Briar-Lawson et al. (2011, s. 186-187) skriver hur det i en amerikansk kontext även har uppmärksammas positiva effekter av medias rapportering om socialtjänsten. Samhället och föräldrar kan genom medias rapportering få en större förståelse för vanvård av barn och vad det kan få för konsekvenser.

I en irländsk studie framkommer det att oavsett negativa eller positiva mediala publiceringar om socialtjänsten och socialsekreterare finns det en avsaknad av rapportering som skildrar socialsekreterarnas perspektiv och uttalanden. En eventuell förklaring till denna avsaknaden är att arbetsgivare inte vill att personalen ska uttala sig medialt. Det framkommer även att irländska socialsekreterare upplever en frustration över att inte få bemöta den mediala

kritiken (Gaughan & Garrett 2012, s. 281). Briar-Lawson et al. (2011, s. 192) lyfter ett liknande behov av möjligheten till att kunna bemöta den mediala kritiken som riktas mot socialtjänsten och socialsekreterare. En annan eventuell lösning är att det finns personal som kan bemöta och uttala sig i media.

2.3 Faktorer som påverkar socialsekreterarnas arbete

2.3.1 Nationellt kunskapsläge

Socialarbetares förmåga att fatta professionella ställningstaganden, beslut och deras professionella omdömesförmåga är starkt förknippad med professionens handlingsutrymme (Ponnert & Svensson 2016, s. 591). Förmågan att förhålla sig till handlingsutrymmet kräver att den professionella socialarbetaren kan handla i situationer som präglas av ovisshet. Framförallt utifrån den komplexitet som präglar olika ärenden (ibid, s. 590-591). Socialarbetares arbete med handlingsutrymmet kan även vara ett osäkert och ansträngande moment för den professionella. Samtidigt som det kan anses vara osäkert och ett ansträngande moment är handlingsutrymmet en viktig förutsättning. Det bidrar till den professionellas möjligheter för att arbeta inom organisationens ramlagar (ibid, s. 591). Wörlén (2010, s. 33) beskriver att handlingsutrymmet inte är oändligt. Förutom att handlingsutrymmet är begränsat av organisationens ramlagar upplever socialsekreterare inom socialtjänsten att handlingsutrymmet även är påverkat av organisationens inre riktlinjer.

Socialsekreterare inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg beskriver att både klientens och den professionellas individuella uppfattningar är av betydelse för deras beslutsfattande (Wörlén 2010, s. 34). Andra faktorer som beskrivs påverka är hur socialsekreterarna uppfattar behoven, villkoren och kraven som finns utifrån lagstiftning och riktlinjer. Det beskrivs som utmanande för socialsekreteraren när dessa faktorer ska övervägas och prioriteras mot varandra (ibid, s. 29-30).

2.3.2 Internationellt kunskapsläge

Barn som har kontakt med socialtjänsten blir del av en process som mynnar ut i ett beslut vilket kan påverka barnets hälsa och framtid. Det beskrivs vara komplext att besluta om ett barn ska placeras utanför hemmet och besluta om en återförening med vårdnadshavarna (Dettlaff et al. 2015, s. 25). Christiansen & Anderssen (2010, s. 32) diskuterar en liknande komplexitet utifrån Michael Lipskys begrepp gräsrotsbyråkrat samt socialsekreterarens dubbla roll. Dels representerar socialsekreteraren myndigheten i förhållande till klienten, dels representerar socialsekreteraren klienten i förhållande till myndigheten. Socialsekreterares arbete är på så sätt unikt utifrån att de personligen möter de klienter som påverkas av deras beslut.

Dettlaff et al. (2015, s. 25) lyfter tre faktorer som påverkar beslutsfattandet vilket belyser faktorer som relaterar till ärendet, till den professionella samt organisatoriska / externa element. I likhet med Dettlaff identifierar även Przeperski (2021, s. 328) att personliga, organisatoriska / externa och ärenderelaterade faktorer påverkar polska socialsekreterare i deras beslutfattande. Vidare diskuteras att handläggarens erfarenheter framförallt är en påverkande faktor.

Dettlaff et al. (2015, s. 25-26) beskriver att faktorer som relaterar till ärendet är olika sociodemografiska kännetecken för barnet och dess familj såsom ålder, etnicitet och föräldrars missbruk eller psykiska ohälsa. Socialsekreterarens personliga faktorer beskrivs till exempel vara den professionellas inställning till huruvida det är bra eller inte att placera barn vilket i sin tur påverkar beslutsfattandet. Även faktorer som socialsekreterarens förmåga att hantera stressreaktioner samt deras utbildning och erfarenhet påverkar beslutsfattandet. Christiansen & Anderssen (2010, s. 32) uppmärksammar i likhet med Dettlaff att professionellas personliga faktorer kan kopplas till beslutsfattandet. Socialsekreterarens moraliska kompass kan bli en måttstock för beslutfattande i situationer där den professionellas kunskap upplevs som otillräcklig.

Externa och organisatoriska faktorer innefattar till exempel mängden ärenden en socialsekreterare har samt i vilken grad de övervakas av chefer. Dettlaff et al. (2015, s. 26) lyfter även handläggarnas oro för det egna ansvaret som en

konsekvens av vilka beslut de fattar. Vidare beskrivs hur detta kan inverka på socialsekreterarens beslutsfattande då det finns en rädsla för att framställas negativt i media. Vidare illustrerar Dettlaff et al. (ibid, s. 26) ett exempel från 2006 i Illinois som visar hur yttre faktorer påverkar socialsekreterarnas handlande. Som konsekvens av att media rapporterade om barns dödsfall kan det identifieras ett samband med att socialtjänsten placerade fler barn.

Schreiber, Fuller & Paceley (2013, s. 707) lyfter i sin artikel att amerikanska föräldrars reaktion på socialtjänstens första besök är kopplat till negativa emotioner såsom ilska och rädsla. Detta identifieras även som en påverkande faktor då socialsekreterarnas arbete blir försvårat på så sätt att föräldrar har svårt att släppa den initiala rädslan samt motsätter sig samarbete. Det gör det svårare för socialsekreterarna att genomföra bedömningar av barnet och familjen.

2.4 Sammanfattning av kunskapsläget

Kunskapsläget som är av relevans för vår undersökning är både internationell och nationell forskning och visar att den bild som porträtteras av socialtjänsten och dess socialsekreterare är överväldigande negativ. Socialsekreterare i Sverige och i England framställs i likhet med varandra som inkompetenta i samband med negativ publicering av socialtjänsten och socialsekreterares arbete. Negativ medial publicering om socialsekreterare förekommer även i Australien. Rapporteringen om socialtjänsten syftar till att identifiera en syndabock för handlingar som kritiseras. Även irländska socialsekreterare upplever negativ medial publicering och utlyser en önskan att få sitt perspektiv representerat i media, oavsett om det gäller positiv eller negativ publicering. Ur en svensk kontext identifieras även att socialsekreterarens egna uttalanden saknas i media.

Både den internationella och nationella forskningen visar på att socialsekreterarnas handlande och deras olika beslutsfattande präglas av komplexitet och är komplicerade. Socialsekreterarens roll förklaras även vara dubbelsidig och är som en kontext där organisation och klient ska mötas. Den internationella forskningen identifierar dessutom i likhet med varandra flertalet

faktorer som kan ha en inverkan på socialsekreterares handlande. Faktorerna som påverkar professionellas beslutsfattande är sammankopplade med ärendet, organisatoriska, externa faktorer samt personliga.

Utifrån den kunskapsökning vi genomförde med våra sökord fann vi begränsad nationell forskning som var relevant för vår studie. Det nationella kunskapsläget vi fann ansågs vara daterad då de publicerades på tidigt 2000-tal. Utifrån att synen och tillgängligheten till media har förändrats sedan dess ansåg vi inte att denna forskning längre var relevant för vår studie. Både inom det internationella och nationella kunskapsläget fann inte vi genom vår kunskapsökning någon relevant forskning om huruvida media i dagens samhälle är en påverkande faktor på socialsekreterares professionella arbete.

3. Teori

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för de teoretiska begrepp och den teori vi väljer att använda oss av i vår undersökning. I studien utgår vi från ett professionsperspektiv i syfte att undersöka enskilda socialsekreterares upplevelser av hur desinformationskampanjen påverkar deras arbete. Därmed väljer vi att utgå från det teoretiska begreppet gräsrotsbyråkrat för att undersöka socialsekreterarnas roll och det unika förhållandet de professionella befinner sig i. Vi kommer även utgå från det teoretiska begreppet handlingsutrymme för att förstå de professionella socialsekreterarnas handlande, deras bedömningar och andra beslut som de fattar. Vi väljer också att använda oss av socialkonstruktivism som en mer övergripande teori för att förklara hur socialsekreterarna uppfattar att deras klientarbete påverkas av desinformationskampanjen.

3.1 Gräsrotsbyråkrat

Michael Lipskys definition och begreppsförklaring av street level bureaucrats kan efter en motsvarande svensk översättning benämnas som gräsrotsbyråkrat. Begreppet gräsrotsbyråkrat definierar i sin tur den roll och den kontexten där socialarbetaren som professionell företrädare för en myndighet möter människor från samhället. De människor som åsyftas är de individer som av olika

anledningar kommer i kontakt med socialtjänsten och befinner sig i en situation som klient (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 16).

I mötet mellan gräsrotsbyråkraten, tillika socialarbetaren, och människan, tillika klienten, är det flera aspekter som förhåller sig till varandra. Gräsrotsbyråkraten befinner sig i mötet med klienten utifrån deras roll som representant för myndigheten. Mötet definieras dels av gräsrotsbyråkratens uppdrag och dels av de lagar och förordningar som tillsammans utgör dennes handlingsutrymme.

Samtidigt är detta ett möte mellan två människor där även aspekter såsom normer och moral påverkar. Tillsammans kan dessa faktorer resultera i dilemman som gräsrotsbyråkraten behöver förhålla sig till och hantera. Det är gräsrotsbyråkratens uppdrag att förena uppdraget från myndigheten med människans behov.

Gräsrotsbyråkraten får stöd i detta arbete av myndighetens medel och den egna kunskapen (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 16).

3.2 Handlingsutrymme

Utifrån förståelsen om gräsrotsbyråkratens position och roll går det även att förstå att organisationen bidrar till att konstruera och styra gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme inom ramen för dennes uppdrag. Det är dels de lagar och förordningar som organisationen omfattas av, och dels informella faktorer som traditioner eller rutiner (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 16). Trots att lagar, förordningar och politiska beslutsfattare begränsar gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme illustrerar begreppet autonomi även en stor frihet.

Gräsrotsbyråkraten har autonomi och friheten att på ett individuellt plan styra olika delar i klientarbetet (ibid, s. 84). Individbaserade faktorer som är kopplade till den specifika gräsrotsbyråkraten eller den specifika klienten konstruerar och styr även det professionella handlingsutrymmet. Utifrån de professionella, individuella samt faktorerna hos klienten som bidrar till att konstruera handlingsutrymmet resulterar det i att det inte finns ett givet handlingsutrymme (ibid, s. 17).

3.3 Socialkonstruktivism

Socialkonstruktivism beskriver att den verklighet vi skapar för oss själva är ett resultat av historia som i olika utsträckning konstant omvandlas. När en förändring och omvandling sker orsakas det av våra faktiska handlanden. Individer förklarar sin verklighet genom exempelvis sociala normer och handlingsmönster (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 69). En grundtanke inom socialkonstruktivism är att kunskap är specifik för kulturen och historien. Det innebär att för att vi ska förstå sociala begrepp och grupper, behöver vi tänka på var och när vi lever då definitionen av ett fenomen kan förändras över tid samt är beroende av vilken del av världen vi lever i (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 71). Vidare beskrivs att den verklighet vi befinner oss i påverkar flera aspekter av vårt liv såsom vårt agerande och tankar (ibid, s. 73). Vidare beskriver Angelöw, Jonsson & Stier (2015, s. 76) att det inom denna teori inte finns någon objektiv fakta då människor utformar sin egen verklighet. All kunskap påverkas exempelvis av de perspektiv vi utgår ifrån samt vilket intresse vi har för kunskapen. Genom att dela historier, berättelser och konstruktioner med varandra skapas vår verklighet.

Socialkonstruktivism förklaras enligt Rökense (2016, s. 148) som att det finns flera förståelser för samma fenomen men att vi kan skapa en gemensam förståelse genom interaktion med andra människor. Hanssen (2016, s. 55) menar att det är genom mellanmännsliga möten och våra erfarenheter som får vi en uppfattning om världen, andra människor samt oss själva. Därmed skapas sanningar genom människors interaktion med andra, vilket skapar konstruktioner som ger oss en förförståelse som vi tar med oss i nya upplevelser. Angelöw, Jonsson & Stier (2015, s. 77) skriver att det vi ser och upplever i vår vardag utgör grunden för hur vi förhåller oss till vår verklighet. Det innebär att två människor kan vara med om samma händelse men uppleva den på olika sätt beroende på vilka liknande situationer en individ tidigare mött samt hur, var och när vi lever.

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi diskutera olika aspekter av den metod vi använt oss av i vår studie. Vi kommer först redogöra för vår forskningsansats. Detta följs av vårt urval, genomförande och bearbetning. Vi kommer även att resonera kring olika aspekter av tillförlitlighet och forskningsetiska överväganden som vi förhållit oss till under arbetets gång. Avsnitt avslutas med en redogörelse för hur vi fördelat arbetet mellan oss.

4.1 Forskningsansats

Utifrån studiens syfte låg intresset i att lyfta fram och belysa de individuella erfarenheter och upplevelser som socialsekreterare besitter. För att genomföra detta valde vi att använda oss av en kvalitativ metod. Bryman (2018, s. 454) beskriver att den kvalitativa metoden kan karaktäriseras som ordets metod då den till största del utgörs av till exempel berättelser snarare än siffror och statistik. Vidare diskuterar Bryman (2018, s. 455) även den kvalitativa forskningens ståndpunkt och beskriver denna som kunskapsteoretisk. Detta innebär att fokus är på hur en bestämd omgivning förstår och upplever verkligheten i syfte att kunna skapa en förståelse för den sociala verkligheten. Vidare utgår vår undersökning även från en induktiv ansats. Detta innebär enligt Svensson (2022, s. 242) att med utgångspunkt i enskilda upplevelser skapas övergripande slutsatser. Utifrån studiens syfte ansågs intervjuer vara det mest lämpade sättet att skapa en fördjupad förståelse av enskilda socialsekreterares upplevelser.

4.1.1 Semistrukturerade intervjuer

Utifrån studiens syfte ansågs semistrukturerade intervjuer vara det mest passande tillvägagångssättet och intervjumetoden. Bryman (2018, s. 563) skriver att semistrukturerade intervjuer grundar sig i en intervjuguide som har teman som ska behandlas under intervjuens gång. Det beskrivs vara en flexibel form av intervju då frågorna som ställs inte behöver frågas i samma ordning under alla intervjuer. Den som intervjuar kan ställa frågor utöver intervjuguiden så länge det knyter an till något respondenten berättat.

Inför våra intervjuer skrev vi därför frågor efter de tre teman vi ansåg vara relevanta för vår studie. Det utgjorde studiens intervjuguide (bilaga 3) som behandlade tio intervjufrågor som föll inom ramen för studiens syfte och fokuserade på socialsekreterarnas upplevelser. Utifrån studiens kunskapsteoretiska utgångspunkt ställdes sonderande, uppföljande och tolkande frågor för att få en förståelse för de individuella intervjupersonernas upplevelser. En svaghet med den flexibilitet som semistrukturerade intervjuer medför är risken att intervjun blir strukturerad (Bryman 2018, s. 581). Då vi utgick från en intervjuguide kan det ha bidragit till svagheter med våra intervjuer. Den semistrukturerade intervjuformen vi utgick ifrån kunde i fåtal stunder övergå till den strukturerade formen. Vi försökte motverka detta genom att ställa uppföljande frågor. För att även vara tydliga när ett nytt tema behandlades i intervjun användes strukturerade inpass som en förtydligande markering (ibid, s. 569-570).

4.2 Urval och bortfall

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 64) beskriver att sex till åtta intervjudeltagare generellt sett är ett för snävt urval för att kunna skapa någon form av representativitet. Dock är sex till åtta intervjupersoner tillräckligt många för att resultatet med största sannolikhet inte kommer vara en reflektion av till exempel enskilda arbetsförhållanden. Vid beslut om urvalsstorleken vägde vi in möjligheten till genomförande. Vi var därmed medvetna om att urvalsstorleken till största del varit påverkad av tidsramen för arbetet.

Undersökningen utgick från en målstyrd urvalsstrategi. Det innebär att vårt urval är strategiskt valt utifrån de forskningsfrågor vi ska undersöka (Bryman 2018, s. 496). Utifrån studiens syfte och frågeställningar avgränsades vårt urval till svenska socialsekreterare som arbetade på enheten för utredning av barn och unga. Vi gjorde bedömningen att vi inte behövde fler kriterier som begränsade urvalet. Utifrån att våra frågeställningar endast berörde denna specifika yrkesgrupp utgick vi även från en fast urvalsstrategi. Bryman (2018, s. 498) beskriver att den fasta urvalstrategin innebär att urvalet inte kommer förändras under studiens gång. Därför fastställde vi vårt urval i början av vår studie och varken utökade eller begränsade urvalets kriterier och avgränsningar.

Bryman (2018, s. 240) skriver att bortfall är en viktig faktor att beakta och vilka problem det kan medföra. Bortfall handlar om att det finns personer vi inte kommer att få kontakt med eller som inte svarar på alla frågor som ställs. Bortfall kan enligt Bryman (2018, s. 227) även innefatta att den som intervjuas inte kan ge den information som efterfrågas till undersökningen.

Av de 78 enhetscheferna vi kontaktade var 59 stycken som antingen inte ville delta eller aldrig återkom. Totalt var det 19 enhetschefer som återkom vilket resulterade i 13 socialsekreterare som ville delta. När vi hade åtta inbokade intervjuer tackade vi nej till övriga fem intressenter då vi inte ville överstiga vårt urval. Under intervjuerna var det ingen som avstod från att svara på någon fråga vilket gjorde att vi inte fick ett bortfall ur den aspekten. En av våra intervjuer valde vi att räkna som bortfall då informationen som framkom under intervjun inte var givande för våra frågeställningar. Valet motiverades av att intervjupersonen tillhörde en annan yrkesgrupp och föll därmed inte inom ramen för vårt urval. Det framkom först vid intervjutillfället och orsaken var kommunikationsbrist mellan båda parter. När vi tog beslutet att räkna intervjun som bortfall var vi medvetna om att intressanta perspektiv kunde gå förlorade.

4.3 Genomförande

För att komma i kontakt med vårt urval ringde vi till 56 kommuners kontaktcenter. Kommunerna valdes utan någon specifik metod, delvis från en lista som SKR hade sammanställt (Sveriges Kommuner och Regioner 2022). Dels valdes kommuner även utifrån vilka vi sedan tidigare kände till. I samtalen med kontaktcenter presenterade vi oss som två studenter från Lunds universitet och redogjorde för vår studie. Vi efterfrågade sedan e-postadressen/ e-postadresserna eller till den/ de enhetschefer, eller motsvarande befattning som var chef på enheten för utredning av barn och unga. Det resulterade i mailadresser till 78 enhetschefer men vi tog även direkt kontakt med 5 socialsekreterare utifrån tidigare kännedom. Till samtliga e-postadresser skickades samma mail innehållande samma presentation och efterfrågan (bilaga 2). I mailet bifogade vi även vårt informationsbrev som riktade sig till socialsekreterarna (bilaga 1).

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022, s. 62) menar att ovanstående tillvägagångssätt som innefattar kontakt genom enhetscheferna kan skapa en påverkan på tillgången till urvalet. När vi valde att kontakta enhetscheferna och be dem att vidarebefordra vårt informationsbrev gav det dem möjlighet att dels välja vem som ska vara mottagare och inte, dels om mailet skulle vidarebefordras överhuvudtaget. Därmed hade vi inte själva kontrollen över vilka socialsekreterare som blev tillfrågade att delta. Vi resonerade dock att utifrån den begränsade tidsramen och svårigheterna med att få tag på anställningslistor över socialsekreterare var detta det mest genomförbara tillvägagångssättet.

En av våra åtta intervjuer genomfördes på plats, resterande sju genomfördes digitalt antingen över Teams eller över Zoom. Formatet av digital plattform anpassades utifrån vad intervjupersonerna önskade. Fördelen med att vi genomförde nästintill alla våra intervjuer digitalt var att geografiska omständigheter inte hindrade intervjupersonernas deltagande i undersökningen. Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2022, s. 72) beskriver att detta är ett mer levande alternativ till skillnad från intervjuer som sker över telefon. Med digitala intervjuer finns dock risken att det uppstår någon form av problem med tekniken vilket kan få en inverkan på kvaliteten av intervjun. Samtliga intervjuer spelades in efter att vi fått samtycke av respondenterna.

När det gällde genomförandet av intervjuer på plats, fanns det både fördelar och nackdelar. Bryman (2018, s. 262-263) diskuterar detta och beskriver att denna form av intervju kräver mer tid då intervjupersonerna fysiskt behöver besöka respondenten. En fördel med intervjuer på plats är att intervjuaren enklare och mer tydligt kan uppfatta respondentens ansiktsuttryck och om en fråga inte var förståelig. Det var något vi upplevde då det var lättare att följa samtalet vi hade på plats och vi uppfattade enklare olika ansiktsuttryck. Vi ansåg dock att utifrån ett tid-, geografiskt- och ekonomiperspektiv var det enklare att vi endast genomförde en intervju på plats.

Utifrån att Julia hade kännedom om en av intervjupersonerna genomförde Rebecca den intervjun ensam. Vi ville inte att kännedomen skulle vara en

påverkande faktor. När vi tog det beslutet var vi medvetna om att detta kunde ha en påverkan på intervjuens genomförande. Dock genomfördes denna intervju vid ett senare tillfälle och vi hade då skapat en rutin och kunskap om hur tidigare intervjufrågor och följdfrågor formulerades.

Bryman (2018, s. 577-580) diskuterar olika perspektiv av transkribering av intervjuer vilket är vanligt inom kvalitativa intervjuer. Det finns flera fördelar med att ha intervjuer inspelade. Dels kan intervjuaren lyssna igenom vad som sagt flera gånger, dels blir det enklare att analysera det som sagts. Den som transkriberar intervjuer ska dock vara medveten om att detta tar lång tid. En nackdel med transkribering beskrivs vara risken att göra fel i utskrivningen på grund av till exempel trötthet. Det gör att meningar kan formuleras annorlunda mellan intervjun och transkriberingen.

När vi började denna undersökning var vi därför medvetna om att transkriberingen skulle bli en krävande process. Vi ansåg ändå att intervjuer var bästa sättet att gå tillväga för att få svar på våra frågeställningar. Transkriberingen gjorde att vi enklare kunde leta efter kodord och teman. Vi valde att dela upp transkriberingen och ansvarade för transkriberingen av varannan intervju då det var ett krävande arbete. Vi lyssnade även igenom intervjuerna och kontrollerade innehållet när transkriberingen var genomförd.

4.4 Bearbetning

När alla intervjuer var genomförda och transkriberade började vi att bearbeta vårt empiriska material och genomförde då en tematisk analys. Bryman (2018, s. 702) beskriver hur den tematiska analysen är vanligt förekommande inom den kvalitativa forskningen. Det finns inget tydligt tillvägagångssätt och det går att använda inom många olika metoder inom den kvalitativa forskningen. Utifrån att detta kunde appliceras på många insamlingsmetoder, resonerade vi att detta var ett bra tillvägagångssätt. Bryman (2018, s. 703) beskriver hur en tematisk analys utgörs av kodandet av teman och mönster som identifieras i det empiriska materialet som har samlats in. Vi ansåg att det fungerade bra ihop med vår

induktiva ansats och därför valdes den tematiska analysen då den kunde belysa mönster i vårt empiriska resultat.

Med stöd utifrån hur Bryman (2018, s. 700) beskriver kodningsprocessen började vi med att läsa igenom de transkriberade intervjuerna innan vi genomförde kodningen. Vi gick sedan tillsammans igenom materialet igen och skrev ner olika teman och mönster som vi identifierade i transkriberingarna. Vi kategoriserade våra koder i våra övergripande teman. Vi granskade kodernas mönster och samband, strök begrepp som överlappade med varandra eller föll utanför syftet med undersökningen.

De övergripande teman som vi kodade fram och identifierade genom den tematiska analysen användes sedan i resultatet och analysen. I det avsnittet presenterade och exemplifierade vi våra teman genom att vi lyfte fram citat från intervjupersonerna. Vidare tillämpade vi det teoretiska ramverket gräsrotsbyråkrat, handlingsutrymme och socialkonstruktivism som bidrog med en teoretisk förståelse för de övergripande teman vi identifierat. Dessutom lyfte vi även in och jämförde delar av kunskapsläget med det empiriska resultatet.

4.5 Metodens tillförlitlighet

I detta avsnitt kommer vi att redogöra om olika aspekter av tillförlitlighet. Bryman (2018, s. 467) skriver att det finns olika sätt och begrepp att använda sig av för att bedöma tillförligheten i ett arbete. De begrepp vi har valt att använda oss av är *överförbarhet*, *trovärdighet*, *pålitlighet* och *konfirmation*.

När det kommer till överförbarhet skriver Bryman (2018, s. 467) att kvalitativa studier ofta tenderar att studera mindre grupper och specifika kontexter i syfte att skapa djupare förståelse för undersökningsområdet. Detta är något som reflekteras i resultatet då det koncentreras på det unika som framkommer i det empiriska materialet. Vidare lyfter Bryman (2018, s. 468) att en viktig aspekt är att tydligt redogöra för den specifika kontext och det urval som har studerats. Läsaren får sedan själv göra bedömningen om det empiriska materialet kan vara överförbart till en annan kontext. Vi har därför redogjort för vårt urval och våra urvalskriterier.

I studien redogjorde vi endast för begränsad information om intervjupersonerna. När vi tog detta beslut var vi medvetna om att det påverkade studiens överförbarhet. Dessutom utgjordes studien av en liten och specifik urvalsgrupp vilket ytterligare påverkade studiens överförbarhet.

Trovärdighet beskriver Bryman (2018, s. 467) som att forskaren på ett korrekt sätt ska återberätta den sociala verklighet som respondenterna beskriver under studiens gång. Genom att vi ställde sonderande, tolkande och uppföljande frågor under våra intervjuer försökte vi öka trovärdigheten i vår studie. Dock ställde vi inte dessa frågor efter alla svar vilket bidrog till risken att det fanns beskrivningar som vi uppfattade som självklara egentligen var menade på ett annat sätt. Samtidigt var den semistrukturerade intervjun fördelaktig då den möjliggjorde för bekräftandet om eventuella tolkningar. Dock var den mänskliga faktorn och vårt tolkningsutrymme något vi inte kunde komma ifrån.

Pålitlighet handlar om att studiens alla delar på tydligt sätt ska redogöras för i syfte att andra ska kunna följa arbetsprocessen och själva värdera studien kvalitet (Bryman 2018, s. 468). Därför var vi transparenta i uppsatsen med vårt tillvägagångssätt och redogjorde tydligt för tankar och olika beslut vi hade fattat under arbetets gång. Vi stärkte även pålitligheten genom att studiens skrevs på ett lättbegripligt sätt så att läsaren enkelt kunde följa studiens genomförande, resultat och analyser. Vi säkerställde detta genom att vi kontinuerligt resonerade med varandra och återgick till vårt syfte och frågeställningar.

Enligt Bryman (2018, s. 470) handlar konfirmation om en medvetenhet om att total objektivitet hos forskaren inte är möjlig att uppnå. Det ska vara tydligt för läsaren att studien inte präglats av forskarens egna åsikter eller att teoretiska utgångspunkter får styra studiens riktning. Innan vi genomförde våra intervjuer tog vi del av desinformationskampanjen via media samt läste på om det tidigare kunskapsläget. Risken fanns att detta påverkade hur vi valde hur vi formulerade våra intervjufrågor då vi innan skapade oss en förkunskap och bildade oss en uppfattning om ämnet. Vi säkerställde dock studiens objektivitet genom att det empiriska materialet kopplades till teorier och teoretiska begrepp. Det relaterades även till både nationell och internationell forskning.

4.6 Forskningsetiska överväganden

En viktig del av forskningsarbetet handlar om de forskningsetiska övervägandena. I följande avsnitt kommer vi att diskutera hur vi tänkt om de fyra principerna *information-*, *samtycke-*, *konfidentialitet-* och *nyttjandekravet*.

Bryman (2018, s. 170) beskriver att informationskravet innefattar att respondenterna ska veta vad undersökningen handlar om samt att de kan avbryta sin medverkan utan att förklara vidare varför. Vi bifogade därför informationsbrevet (bilaga 1) i mailet som skickades till enhetscheferna (bilaga 2). Vi gjorde detta för att respondenterna skulle bli informerade om undersökningen och utifrån det kunde de ta ställning till om de ville delta. I början av våra intervjuer förklarade vi återigen studiens syfte och gav intervjupersonerna möjligheten att ställa frågor om något var otydligt. Vi informerade även om olika aspekter av vår studie under intervjutillfället såsom samtycke, inspelning, transkribering, fiktiva namn och anonymitet.

När det gäller samtyckeskravet skriver Bryman (2018, s. 170) att detta handlar om att personer som tillfrågats om deltagande i studien själva ska få välja huruvida de vill delta eller inte. Vi skrev därför i vårt informationsbrev att samtycket var frivilligt och när som helst kunde dras tillbaka utan vidare förklaring. Innan vi påbörjade intervjun började fråga vi respondenterna om de samtyckte till att vara del av vår studie och om vi fick spela in intervjun. Samtycket dokumenterades sedan genom att vi återupprepade frågorna när intervjuerna och inspelningarna var påbörjade.

Bryman (2018, s. 170-171) diskuterar även konfidentialitetskravet vilket handlar om att uppgifterna som framkommer från respondenterna ska sparas och presenteras på ett sådant sätt att andra personer inte ska kunna identifiera respondenterna. Det var därmed endast vi som genomförde studien som hade vetskap om respondenternas namn och kommunen de arbetade i. Vi valde att ändra namn på våra respondenter för att de inte skulle kunna identifieras. När vi bytte namn valde vi könsneutrala namn då kön inte var en faktor av relevans för

vår studie. Namnen vi gav respondenterna var Charlie, Kim, Alex, Billie, Mika, Taylor samt Li. När vi var klara med våra intervjuer och färdigställt transkriberingar förvarades allt material på ett USB-stick som endast vi hade tillgång till.

Det sista kravet Bryman (2018, s. 171) redogör för är nyttjandekravet. Nyttjandekravet handlar om att personuppgifter som samlas in i syfte av en studie inte får användas på ett sätt som kan ha en inverkan på den enskilde. De personuppgifter vi fått ta del av under studiens genomförande använde vi oss av enbart för att komma i kontakt med socialsekreterarna. Personuppgifterna hade inte heller någon relevans för vår studie då den fokuserade på erfarenheter snarare än karakteristiska drag hos respondenterna. Utöver mailkontakt med socialsekreterarna användes inte deras personuppgifter på något annat sätt eller fördes vidare.

4.7 Ansvarsfördelning

Vår ambition var att genom hela arbetet skriva så mycket som möjligt tillsammans i syfte att kunna diskutera och reflektera ihop. I vissa delar av arbetet gjorde vi gemensamt upp en mall om vad vi skulle skriva och sedan var det en av oss som skrev avsnittet. Avsnittet om kunskapsläget skrev Rebecca det nationella perspektivet medan Julia skrev om det internationella. I teoriavsnittet skrev Rebecca om gräsrotsbyråkrat och handlingsutrymme. Julia har skrivit delen om socialkonstruktivism. Resterande delar skrevs tillsammans. Sju av åtta intervjuer genomfördes tillsammans utifrån att båda skulle kunna ställa följdfrågor. En intervju genomförde Rebecca ensam vilket vi tidigare har diskuterat. Transkriberingen delade vi upp så att Julia transkriberade fyra intervjuer och Rebecca transkriberade tre. När vi kodade och tematiserade våra transkriberingar gjordes detta också tillsammans.

5. Resultat & analys

I detta avsnitt ges en redogörelse för vårt empiriska material och vår analys. Avsnittet består av tre huvudteman där vi löpande återkopplar till kunskapsläget som tidigare presenterats samt skapar förståelse för materialet utifrån det teoretiska ramverket gräsrotsbyråkrat, handlingsutrymme och teorin om socialkonstruktivism. Vårt inledande tema är *det förändrade klientmötet* som belyser olika aspekter som intervjupersonerna beskriver har påverkats av desinformationskampanjen. Det andra tema handlar om *oförändrade bedömningar på osäkra grunder* och berör socialsekreterares resonemang om hur förutsättningarna till bedömningar har påverkats. Det tredje temat *media som orsak till förändring* beskriver hur media har varit en betydande faktor för både klientmötet och bedömningar. Avslutningsvis görs en summering av resultaten och analysen.

Nedan redogör vi för våra intervjupersoner och kort information som kan vara av relevans inför resultatet. Gemensamt för våra respondenter är att alla idag är verksamma inom utredning av barn och unga.

Namn	Utbildning	År som yrkesverksam inom utredning barn och unga
Alex	Socionom	8 år
Billie	Socionom	Ungefär 1 år
Kim	Socionom	Ungefär 9 år
Mika	Socionom	Ungefär 1,5 år
Charlie	Socionom	10 år
Li	Socionom, beteendevetare	Ungefär 3 år
Taylor	Socionom	4 år

5.1 Det förändrande klientmötet

Gemensamt för alla intervjupersoner är att samtliga på något sätt upplever att desinformationskampanjen har påverkat deras klientarbete. Orsaken till detta beskriver socialsekreterarna är någon form av rädsla hos klienterna. Det handlar framförallt om föräldrars rädsla för att få sina barn omhändertagna samt att det finns en kunskapslucka om socialtjänstens arbete. Både Kim och Charlie bekräftar föräldrars rädsla i sina intervjuer.

Det kan vara väldigt ringa saker som har hänt som föräldrar bekymrar sig över, om vi ska ta ett omhändertagande eller ta deras barn helt enkelt. Jo, men det är väldigt många som är rädda för det. (Kim)

Charlie påtalar i sin intervju också människors rädsla för socialtjänsten och omhändertaganden. I intervjun berättar Charlie om en förälders uppfattning av hur socialtjänsten antas arbeta.

Vi kommer inte bara sen en dag. För det är de folk är jätterädda för, att de ska vakna mitt i natten är det någon som har sagt till mig. Att ni bara kommer in, dundrar in och liksom bryter upp dörren och tar mitt barn. Det är så folk tror att vi gör. (Charlie)

I likhet med hur Charlie beskriver, är ytterligare ett återkommande tema att allmänheten saknar kunskap om hur socialtjänsten arbetar och framförallt hur omhändertaganden enligt LVU går till. Schreiber, Fuller & Pacey (2013, s. 707) visar i sin artikel att föräldrars första reaktion på möten hos socialtjänstens kan kopplas till bland annat rädsla, vilket gör socialsekreterarnas arbete mer utmanande. Föräldrars rädsla och att de saknar kunskap om socialtjänstens arbete bidrar till förändrade arbetssätt för socialsekreterare. Det återkommer frekvent i intervjuerna att det finns ett ökat behov av att förklara för klienten vad socialtjänsten gör. Billie för fram föräldrars kunskapslucka och berättar att hon i inledande samtal nu efter desinformationskampanjen känner ett ökat behov av att beskriva hur socialtjänsten arbetar vilket lett till olika respons hos klienterna.

Många är så ”aha, det visste jag inte” sen är ju vissa ”nä, men de är bara sånt som ni säger. Jag vet hur det funkar. Ni utreder lite och sen kommer ni och tar mina barn. Jag vet hur det fungerar, jag har kompisar som har fått sina barn omhändertagna”. (Billie)

Detta perspektiv visar även Mika på, att klientarbetet påverkas och att det gör klientarbetet utmanande för socialsekreterarna. Det finns ett ökat behov hos föräldrar att hela tiden få veta vad som händer och vilket som blir nästa steg. Det beskrivs även finnas en rädsla och en föreställning hos föräldrarna om att socialtjänsten ska ta barn och därav inte delger information.

Jag träffade en familj där mamman var väldigt stängd i början och pratade inte så mycket och hon uttryckte sen också liksom kommer ni ta mina barn och hon ville hela tiden veta, vad händer nu? Vad är nästa steg och så? (Mika)

Desinformationskampanjen beskrivs återkommande ha påverkat klientmötet utifrån olika aspekter. Föräldrar är nu mer rädda och socialsekreterarna ger en bild av att allmänheten har en kunskapsbrist om hur socialtjänsten arbetar. Inom socialkonstruktivismen är en grundtanke att vår verklighet skapas genom att dela historier, berättelser och konstruktioner med varandra (Rökenes 2016, s. 148). Utifrån socialkonstruktivismen kan vi få en större förståelse för föräldrarnas perspektiv. Billie framför att föräldrar uttrycker att de vet hur socialtjänsten fungerar utifrån historier de fått berättade för sig av vänner. Föräldrarna utformar då sin egen verklighet efter vad människor i deras omgivning återger.

Gaughan & Garrett (2012 s. 268) lyfter fram att allmänheten generellt sett inte personligen varit i kontakt med socialtjänsten tidigare utan skapar sin uppfattning om myndigheten och deras arbete utifrån det som publicerats i media. I våra intervjuer framkommer det att utöver medias påverkan på föräldrarnas syn på socialtjänsten påverkar även människor i ens umgängeskrets ens åsikt om myndigheten, precis som Billie diskuterar. Våra intervjupersoner beskriver även att en konsekvens av föräldrars rädsla och kunskapslucka finns ett större behov av att vara tydligare i möten samt omprioritera vad socialsekreterare lägger tid och

fokus på under klientsamtalet. Kim yttrar i sin intervju att mer tid av mötet går till att förklara hur socialtjänsten arbetar.

En familj som mådde väldigt dåligt och upprörda av våra beslut och då fick vi ägna nästan en timme till att prata om vad, varför, hur, när... (Kim)

Taylor menar i likhet med Kim, att det nu finns ett ökat behov av att vara mer tydlig till föräldrar i hur arbetet fungerar.

Det senaste året kanske att jag mer aktivt har försökt liksom ge ytterligare information och liksom rita upp mer på tavlan hur det fungerar och vad vi är till för och vad syftet är och lagstiftningar och så vidare. (Taylor)

Alex diskuterar även tidsperspektivet som har ändrats efter desinformationskampanjen. Detta beskrivs som en ny försvårande och utmanande dimension av socialsekreterarnas arbete.

Asså det läggs ju mer tid på saker som kanske inte är de viktigaste enligt mig då. Vi har ju fokus på barnen och vårt fokus ska inte vara att trygga och jobba med hela nätverk som är arga på oss. Utan det blir ju fel fokus, så jag skulle säga att det tar mer tid, mycket mer tid. (Alex)

Det som Alex lyfter fram går att förstå utifrån det dilemma som Michael Lipsky menar att socialsekreterare kan hamna i utifrån sin position som gräsrotsbyråkrat. Det är en tvådelad roll där gräsrotsbyråkrater möter klienten samtidigt som de är på uppdrag av organisationen. Positionen präglas dels av styrande lagar och uppdrag samtidigt som det präglas av moral och mellanmänskligt möte gentemot klienten (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 16). Även Christiansen & Anderssen (2010, s. 32) beskriver socialsekreterarens roll som gräsrotsbyråkrat som tvådelad. Rollen är även komplex utifrån att socialsekreteraren representerar både myndigheten och klienten i förhållande till varandra. Med utgångspunkt i teorin om gräsrotsbyråkrater går det därför att förstå att klienternas ökade rädsla och oro från att desinformationskampanj har bidragit till att socialsekreterarna har en ny dimension att bemöta, samtidigt som det vanliga uppdraget fortlöper. Det

uppkommer nya behov att förhålla sig till och arbeta med i klientarbetet vilket både är tidskrävande och omfattande. Det är ett dilemma för socialsekreterarna då det skapar en obalans i hur de balanserar klienten och organisationen.

Den rädslan som grundar sig i kunskapsluckan och därmed desinformationskampanjen bidrar även med ytterligare faktorer som påverkar klienter och gör det mer utmanande för socialsekreterare. Faktorerna är att klienter inte kommer på möten eller att mötena blir kortare än vad socialsekreterarna önskar. Respondenterna framhäver även under intervjuerna att de upplever att klienterna i större utsträckning nu undanhåller information, inte är sanningsenliga och förskönar verkligheten utifrån sin rädsla att få sina barn omhändertagna. Detta är något Billie för fram i sin intervju.

Mötena blir snabba och det finns liksom ingen, nä men, att just det att de inte säger hela sanningen eller undanhåller information och inte säger som det är. Det blir väldigt korta möten, man får inte ut så mycket av det. (Billie)

Li diskuterar precis som Billie också utmaningar med att få ut något bra av mötet. En aspekt Li även påpekar är svårigheterna med att ha samtal med barn när rädda föräldrar sitter med i rummet.

Det som har varit svårt är att i samtal till exempel med barn så märker man att barnen inte säger. De är ju förhindrade av att prata och det märks i rummet, blickar mot föräldrarna, att det de har sagt till skolan eller någon annanstans inte stämmer överens. Det är de sakerna som jag i alla fall har märkt i mitt arbete, att det är svårare att komma nära barnet. (Li)

Utifrån det Li säger går det att återigen förklara socialsekreterarnas upplevelser med hjälp av den socialkonstruktivistiska teorin. Rökenes (2016, s. 148) beskriver denna aspekten av socialkonstruktivismen genom att förklara att människans verklighet skapas av dels den omvärld vi befinner oss i och vilka berättelser och historier man exponeras för. Vidare går det även att säga att den verklighet vi befinner oss i påverkar hur vi som människor tänker och agerar i olika situationer (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 73). Människor påverkas även av tid och rum.

Detta innebär att människor upplever fenomen på olika sätt beroende på var och när vi befinner oss samt att synen på fenomenet kan ändras över tid (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 71).

Alla socialsekreterare beskriver i någon utsträckning upplevelsen av att desinformationskampanjen påverkar klientmötet på det sättet att mötena nu präglas av rädsla och tystnad. Den desinformation som sprids genom desinformationskampanjen kan därför bli en verklighet och en sanning för de människor som exponeras för den. De människor som är aktuella inom socialtjänsten genom barnavårdsutredningar är även en grupp människor särskilt utsatta för desinformationen. Då socialkonstruktivismen menar att människor och deras kunskap påverkas av vilka perspektiv och intressen som människan har (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 76). Det kan förklara varför klienterna som socialsekreterarna möter är rädda och väljer att undanhålla information för att inte riskera att hamna i samma situation som berättelserna från desinformationskampanjen.

5.2 Oförändrade bedömningar på osäkra grunder

Vårt andra centrala tema i undersökningen berör hur professionellas bedömningar påverkats eller inte påverkats av desinformationskampanjen. I alla intervjuer framkommer det att socialsekreterarna inte upplever att deras bedömningar, i ett första skedet, har påverkats eller påverkas av desinformationskampanjen. Vidare ger de olika förklaringar till detta där den vanligaste anledningen är att lagstiftningen är densamma och att de kriterier som behöver uppfyllas för ett LVU inte har ändrats på grund av desinformationskampanjen. Socialsekreterarna beskriver även andra förklaringar såsom att bedömningar inte genomförs på egen hand, vilket har bidrar till att bedömningar om LVU- omhändertaganden inte påverkas. Charlie diskuterar denna icke- påverkan i sin intervju.

Det är ju inte jag själv som gör bedömningarna utan vi är alltid en apparat av människor som sitter och pratar och diskuterar och möter och stöter och blöter. Där är det ju alltid att vi utgår från LVU- lagstiftningen och vad det står där, vilka kriterier som vi använder oss av där med påtagligt risk för hälsa och utveckling till exempel. (Charlie)

I intervjuerna återkommer lagstiftning som en bidragande faktor till att socialsekreterare inte upplever att bedömningar påverkas av desinformationskampanjen. Även Alex beskriver detta och menar att de arbetar på som de alltid har gjort, lagstiftningen och arbetet runt den är fortfarande densamma.

Jag tänker att våra bedömningar är lika rättssäkra som de alltid har varit och det ska inte påverka. Det ska vara hållbart oavsett vad som pågår i omvärlden. (Alex)

Mika för ett liknande resonemang och menar att socialsekreterarna vet hur de arbetar och gör bedömningar.

För att vi vet ju vad som stämmer, asså vi vet ju sanningen och vi vet ju hur grundade våra bedömningar är. Vi vet ju vårt arbetssätt. (Mika)

Socialsekreterare befinner sig i den unika rollen att både representera klienter och organisationen samt sammanlänkar behov med den styrande lagstiftningen. Socialsekreterarna arbetar även med att sammanlänka dessa olika aspekter med varandra utifrån den tjänsten och det uppdrag de har av myndigheten. Enligt teorin om gräsrotsbyråkrater möter socialsekreterarna klienterna som representanter för myndigheten. Utöver det specifika uppdraget och funktionen har socialsekreteraren även lagstiftning och förordningar som bidrar med att forma socialsekreterarens handlingsutrymme (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 16).

Det går att förstå socialsekreterarens handlingsutrymme utifrån den autonomi som även finns, trots de styrande lagarna och förordningarna. Det ger socialsekreteraren möjligheten att i vissa aspekter att individuellt forma det professionella handlandet (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 84). Socialsekreterarnas upplevelse av att desinformationskampanjen inte påverkar eller har påverkat bedömningar går att förstå utifrån deras beskrivning av lagstiftningen som styrande. I sin roll som gräsrotsbyråkrat upplevs den lagstyrda

aspekten så stark att socialsekreterare inte anser att den påverkar deras handlingsutrymme och autonomi.

Trots detta framkommer det även i intervjuerna att en del av socialsekreterarna uttrycker en viss osäkerhet om desinformationskampanjen faktiskt påverkar socialsekreterarnas bedömningar. De aspekter socialsekreterarna diskuterar berör faktorer som erfarenhet, förutsättningar för bedömningar samt möjligheten att skydda barn. Detta är något bland annat Charlie bekräftar, att bedömningarna medvetet inte påverkas av desinformationskampanjen men uttrycker ändå en viss osäkerhet om omedveten påverkan.

Det händer jättemycket i samhället men jag har ändå en klar bild av vilka kriterier som man använder sig av här om det ska vara tvångslagstiftning eller inte. Jag tycker vi kör på rätt så bra med den ändå får jag säga. Sen vet jag inte hur mycket omedvetet det påverkar mig. (Charlie)

Flera socialsekreterare resonerar under intervjuerna om huruvida erfarenhet kan påverka bedömningarna. Dettlaff et al. (2015, s. 26) skriver att det finns flera faktorer som kan ha en inverkan på socialsekreterares beslutsfattande. Det är till exempel faktorer som erfarenhet och förmåga att hantera stressreaktioner. Stress är inte en faktor som intervjupersonerna benämner ur någon aspekt under intervjuerna. Däremot diskuterar intervjupersonerna huruvida erfarenhet är en faktor som i kombination med desinformationskampanjen kan påverka professionella bedömningar. Mika resonerar om detta utifrån att kritik kan påverka i större uträkning som ny. Samtidigt menar Mika att det fortfarande finns en apparat av människor runt en under arbetsprocessen.

Att asså om man är helt ny, att man nog tar till sig kritik mer och tänker liksom gör jag fel nu och så, sen har man ju alltid en chef och liksom ett team runt sig så man fattar ju aldrig de besluten själv. Därför tror jag att de ändå blir väldigt välgrundade även om man är ny men just att man tar till sig kritiken, kommer nog in djupare skulle jag säga. (Mika)

Även Alex framhäver i sin intervju att desinformationskampanjen på ett generellt plan kan ha bidragit till rädsla hos oerfarna socialsekreterare. Denna rädsla menar Alex vidare ligga till grund för att dessa socialsekreterare inte vågar arbeta fullt ut i vissa ärenden.

Ja andra, de yngre, de nya för att de är rädda då de inte vill bli drabbade av, vad ska man säga, vi har vissa nätverk och grupper som pushar mycket hårdare än andra. Och vet man då att man har fått ett ärende som tillhör dem så backar man, de är rädda och oroliga. (Alex)

Utöver ovanstående faktorer beskriver respondenterna genomgående i intervjuerna att de upplever att förutsättningarna för att genomföra välgrundade bedömningar påverkas. Det skiljer sig från vad socialsekreterarna beskriver inledningsvis i intervjuerna, nämligen att bedömningar inte påverkas ur någon aspekt till följd av desinformationskampanjen. Dettlaff et al. (2015, s. 26) beskriver att handläggare kan känna en oro för deras egna ansvar som konsekvens av beslut de fattar och risken att medialt framstå på ett negativt sätt. Precis som Alex lyfter fram kan det finnas en rädsla hos oerfarna socialsekreterarna för ansvaret de bär i en utredning. Alex beskriver inte att rädslan är kopplad till att framstå dåligt i media utan snarare rädsla för de nätverk som finns runt familjen som utreds.

Svensson, Johnsson & Laanemets (2008, s. 84) diskuterar begreppet handlingsutrymme och den autonomi det medför, vilket innebär en stor frihet för gräsrotsbyråkrater och hur klientarbetet ska skötas. Det Alex resonerar om visar att det kan finnas en risk för att socialsekreterare inte vågar handla, bedöma och utreda i den uträkning som de önskar. Det handlingsutrymmet och den friheten som en socialsekreterare har kan i praktiken begränsas av rädslan för konsekvenserna av ens handlande.

Det framkommer i vårt första tema (avsnitt 5.1) är att föräldrar och barn som en konsekvens av desinformationskampanjen uteblir från möten och undanhåller information. Socialsekreterarna beskriver att detta påverkar deras möjligheter till att göra bedömningar. Ponnert & Svensson (2016, s. 290-291) påpekar att

socialarbetaren ska kunna handla i situationer som präglas av ovisshet, särskilt utifrån den komplexitet som präglar olika ärenden. Denna komplexitet och ovisshet är något som även går att koppla till socialsekreterarnas upplevelser. Generellt sett beskriver socialsekreterarna att desinformationskampanjen påverkar deras bedömningar utifrån att bedömningarna nu präglas av mer osäkerhet och komplexitet. Klienter kommer inte till möten i samma uträkning som tidigare, har en ökad rädsla och upplevs undanhålla information. Det bidrar till att det är mer utmanande att göra utredningar samt att bedömningar riskerar att bli osäkra. Överlag har arbetet försvårats vilket bland annat Billie diskuterar.

Att utredningar i det stora hela påverkats för att familjerna inte deltar. Det är nog det jag känner har påverkats mest, att det är ofta man lämnar in en utredning, eller som ett beslutsunderlag, alltså en sammanfattning till chef eller förste, där man vet att vi saknar information. (Billie)

Alex lyfter fram ett liknande perspektiv och beskriver upplevelsen av att desinformationskampanjen försvårar bedömningar och utredningar som berör barn.

Så det är svårare, det är tiden, mödan, planeringen. Men de värsta är de som vid första samtalen man har, det kommer och är fly förbannade, bara skäller och spy galla, kommer aldrig igen. Och jag blir nekad att träffa barn och det är just det vi missar, det vi jobbar för. Det är barnen vi jobbar för, det är deras behov vi utreder. Det försvårar, ibland kan vi inte göra det jobbet vi behöver göra, ska göra och måste göra. (Alex)

Precis som Alex påpekar i sin intervju hamnar fokus nu på andra saker än barnen, vilket är den primära klientgruppen. I andra intervjuer menar även andra socialsekreterare att möjligheten att skydda barn påverkas negativt på grund av svårigheterna att genomföra bra utredningar och utredande samtal. Li beskriver i sin intervju vid flera tillfällen att föräldrarnas svårigheter med att få förtroende för den professionella vilket bidrar med konsekvenser för barnet.

Men det är just svårigheterna med att det tar längre tid för att kunna få ett förtroende för varandra och under tiden så kan barnet då fara illa. (Li)

Li beskriver även vid ett senare tillfälle att barnets skydd påverkas utifrån den begränsade information som framkommer under klientmötet.

Det som blir lidande är informationen som kommer till oss för att göra en bedömning om vilka insatser som behövs eller om barnet är skyddat eller inte. För att vi kan inte gissa, vi kan inte anta saker, utan det är utifrån det som sägs och den information vi får... (Li)

I likhet med det Li diskuterar även Taylor utmaningarna som finns till följd av desinformationskampanjen. Det berör socialsekreterarens försvårade möjligheter att skydda barn.

Sen är ju asså, att skapa allians och att hitta sätt att möta alla familjer utifrån vad de är, är också en del av uppdraget men det är ju väldigt utmanande när det inte ges utrymme till huvuddelen liksom, att skydda eller hitta sätt att ge stöd och skydda barnet. (Taylor)

Det som framkommer av både Billie, Li, Taylor och Alex intervjuer är att desinformationskampanjen bidrar med till exempel rädsla hos klienterna. Handlingsutrymmet påverkas även av individuella faktorer hos både klienter och den professionella socialsekreteraren. I sin tur resulterar det i försvårade möjligheter att göra bedömningar och ta beslut. Därmed går det att få en förståelse för socialsekreterarnas upplevelser av att klienternas rädsla, oro, tystnad och uteblivande från möte påverkar hur de kan använda sig av handlingsutrymmet (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 17).

Socialsekreterarna har en autonomi i hur de självständigt väljer att handla inom organisationen och uppdragets ramar (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008, s. 84). Intervjupersonerna beskriver olika sätt som desinformationskampanjen påverkar deras möjligheter att genomföra välgrundade bedömningar. Utifrån förståelsen av socialsekreterarnas handlingsutrymme och deras egna autonomi är desinformationskampanjen en begränsande faktor. Då socialsekreterarna beskriver

att de inte kan utföra sitt arbete och de bedömningar de önskar för att till exempel säkerställa barns säkerhet.

Även Schreiber, Fuller & Paceley (2013, s. 707) beskriver rädsla hos klienter som en försvårande faktor. Rädslan kan påverka socialsekreterarnas möjlighet till att göra bedömningar. Denna problematiken genomsyrar tydligt våra intervjuer i socialsekreterarnas beskrivningar av desinformationskampanjen och hur den påverkar. Socialsekreterarna upplever inte att deras bedömningar direkt påverkas. Dock är en konsekvens av desinformationskampanjen att klienternas rädsla påverkar möjligheten och förutsättningarna för den professionella att genomföra bedömningar och beslut.

5.3 Media som orsak till förändring

Under våra intervjuer diskuterar de flesta socialsekreterarna olika aspekter av media och medias publiceringar av desinformationskampanjen. Den generella upplevelsen är att desinformationskampanjen förstärker de problem som redan finns i socialsekreterarnas arbete och klientmöten. Detta framhäver Taylor i sin intervju, att oron hos föräldrar alltid har funnits men är mer påtaglig under det senaste året efter desinformationskampanjen.

Jag upplever att det kommit att bli mer och mer påträngande liksom i möten med familjer. Och liksom i nästan varje familj skulle jag säga så dyker det liksom upp mer frågor och mer oro som de har. Det har ju alltid funnits jättemycket oro såklart i att komma i kontakt med oss men ökad oro så. (Taylor)

Vad som återkommer i socialsekreterarnas intervjuer är att desinformationskampanjen fortfarande påverkar både respondenternas klientmöten. Därmed påverkas även deras möjligheter och förutsättningar att göra bedömningar vilket de diskuterar genomgående i intervjuerna. Socialsekreterarna upplever även att socialtjänsten som organisation inte dementerar desinformationen vilket leder till att socialsekreterarna därför själva behöver bemöta det som illustreras i media under klientmöten. Respondenterna beskriver även en avsaknad av positiv rapportering om socialtjänstens arbete vilket

desinformationskampanjen ytterligare bidrar till. Det som tidigare framkommit är att socialsekreterare upplever att detta försvårar och negativt påverkar både bedömningar, utredningar och klientmötet. Charlie beskriver detta perspektiv och exemplifierar att det media skriver om socialtjänsten och deras arbete påverkar hur klientmötet behöver utformas. Det skildrar även behovet av att dementera det som skrivs för att minska klienters rädsla.

Det finns en viss desinformation i media också, som jag sa innan, antingen gör vi ingenting eller så tar vi barn. Att där är så mycket däremellan och jag vill alltid försöka trygga folk som kommer hit i att det finns så mycket annat vi gör, vi vill inte göra det, det är det sista vi gör och sista utvägen och så vidare. (Charlie)

Li resonerar även vidare i sin intervju om klienters felaktiga bild av socialtjänsten på grund av medias skildring av myndigheten. Socialsekreterarna får utstå utskällningar under klientmöten vilket inte upplevs som något nytt fenomen. Li framhåller att detta problemet har ökat som konsekvens av desinformationskampanjen. Det finns nu ett ännu större behov av att förklara socialtjänstens arbete i klientmötet.

Men det är just det här som vi möts av, att de är arga, väldigt arga på oss när de kommer till oss. De skäller på oss, de kallar oss olika saker. Men det har blivit mer nu än det har varit innan. Så klienterna är ju arga, väldigt frustrerade för att de har fått veta en sak och de har inte fått det förklarat tydligt vad vi egentligen gör, vad socialtjänsten egentligen gör. Man skulle behöva förebygga det här missförståndet som finns i samhället. (Li)

Det Li beskriver är att socialtjänsten behöver arbeta förebyggande i syfte att skapa större förståelse för hur myndigheten fungerar och arbetar. Gaughan & Garrett (2012, s. 281) belyser att oavsett negativa eller positiva mediala publiceringar om socialtjänsten saknas socialsekreterarnas perspektiv. Detta kan bero på att arbetsgivare inte vill att personalen ska göra mediala uttalanden. I våra intervjuer återkommer detta perspektiv, en frustration över att socialsekreterare eller myndigheten inte besvarar medias kritik offentligt. I respondenternas resonemang om ämnet återkommer frågan om sekretess, att specifika ärenden inte kan diskuteras men att generella uttalanden kan göras. Kim uttrycker i likhet med Li

en frustration över att socialtjänsten inte kommunicerar i media och dementerar det som sägs. Det bidrar med konsekvenser för socialsekreterarna i deras klientarbete och bedömningar genom att klienter utifrån desinformationskampanjen har en felaktig bild av hur myndigheten arbetar och fattar beslut.

Absolut, socialtjänsten är ju världens sämsta myndighet på att sprida ljus över vad de gör. Sekretessfrågan är ju såklart alltid aktuell men samtidigt så är man ju värdelös på att berätta vad man gör, både nationellt och lokalt behöver man vara mer tydligare, absolut, verkligen. (Kim)

Alex menar i likhet med Kim att det behöver ske någon form av medial förändring. Det som publiceras i media belyser endast vad som kan tolkas på ett negativt sätt. Den överväldigande negativa rapporteringen och desinformationen skapar en rädsla hos människor i samhället.

Jag tänker att det behövs, det lyfts inte allt gott vi gör, det kommer aldrig fram. Om vi omhändertar ett barn på trettio så är det liksom det barnet de kommer skriva om och det är inte något om de andra när vi faktiskt, jag tänker att vi alltid gör gott, när vi lyckats med familjer som får förändringar, när det blir bra. Det är aldrig någon som pratar om det, aldrig någonsin. (Alex)

Blomberg (2019, s. 244) skriver att majoriteten av det som media publicerar om socialtjänsten är negativt, vilket Alex också belyser. Vidare menar Blomberg (2019, s. 244) att det blir en obalans i hur socialarbetare och socialtjänsten medialt porträtteras. Detta framhäver även Alex i sin intervju och berättar att det aldrig skrivs om det positiva socialtjänsten gör för olika familjer. Alex exemplifierar också obalansen i medias rapportering genom att förklara att media enbart lägger fokus på det enda barnet som omhändertagits.

Det går även att se ytterligare likheter med hur Pervan och Bove (2015, s. 559 & 562) menar att socialtjänsten framställs ur en negativ synvinkel. Den negativa framställningen syftar ofta till att hitta en syndabock när något händer som anses fel eller har gått fel till. Vidare menar Pervan och Bove (2015, s. 559 & 562) att socialsekreterare medialt både beskrivs ur positiva och negativa synvinklar.

Utifrån det intervjupersonerna beskriver speglas inte den positiva synen på socialsekreterarens arbete i studiens empiri. Socialsekreterarnas upplevelser är inte att de blir syndabockar i media utan att media bidrar till att sprida rädsla och felaktiga perspektiv om hur socialtjänsten arbetar. Denna spridning av felaktighet upplever respondenterna förändrar förutsättningarna och möjligheterna att arbeta som tidigare och göra fulländade bedömningar.

Briar-Lawson et al. (2011, s. 192) lyfter i sin artikel att socialtjänsten eventuellt behöver någon vars arbetsuppgifter innefattar att kunna bemöta och uttala sig i media. Charlie beskriver i sin intervju också ett behov av förändring och menar att socialtjänsten behöver pressansvariga som på ett bra sätt kan prata med media. Detta i syfte att dementera desinformation och motverka dess påverkan på klientmöten och de professionellas arbete. Vidare berättar Charlie att kommunen hen arbetar i infört en pressansvarig vilket fungerar bra då det finns en länk mellan myndigheten och allmänheten.

Man behöver inte gå in i speciella ärenden, man kan prata generellt och då kan man också förklara för människor för att jag tror att kunskap är makt. Vi behöver ju kunna ge kunskap som liksom är motvikt till den desinformationen så vi behöver kunna ge information för att ge motvikt till det. (Charlie)

Flertalet socialsekreterare lyfter behovet av att dementera desinformationen som återges i media. Detta perspektiv går att förstå utifrån teorin om socialkonstruktivism. Det är genom mellanmänskliga möten och genom de erfarenheter vi får som människan skapar sin förståelse och uppfattning av omvärlden. Det konstruerar och ger människor en förståelse av omvärlden som förs vidare in i nya upplevelser (Hanssen 2016, s. 55). Förutom interaktionen mellan människor skapar vi vår verklighet och hur vi förhåller oss till den genom våra upplevelser. Det innebär även att människors förståelse och uppfattningar om verkligheten kan skilja sig åt, trots att man syftar till samma händelse (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 77).

Den desinformation och den kritik som publiceras i media är grund för hur klienter skapar sin uppfattning av socialtjänsten. Utifrån ovanstående förståelse

om socialkonstruktivismen blir det som publiceras i media sanningen och verkligheten om hur socialtjänsten arbetar enligt klienterna. Trots att socialsekreterarna och klienterna samtalar om samma arbete och samma sorts bedömningar ser de olika på vad sanningen och verkligheten är. På grund av att klienterna tror att desinformationen är sanningen om hur socialtjänsten arbetar upplever socialsekreterarna att de behöver dementera detta.

En konsekvens av att socialtjänsten som myndighet inte pratar i media eller mer ingående bemöter den kritik som riktas landar ansvaret på den enskilde socialsekreteraren. Det är i klientmötet som socialsekreterarna upplever att de behöver bestrida desinformationen och arbeta tryggande med föräldrarna. En effekt av att socialtjänsten som myndighet inte dementerar desinformationen gör att den kan fortsätta att påverka både klientmötet och socialsekreterarnas förutsättningar att göra bedömningar.

5.4 Summering av resultat

Studiens första frågeställning berör hur klientarbetet har påverkats av desinformationskampanjen. Resultatet visar att socialsekreterare ur olika aspekter och i olika utsträckning tycker att klientarbetet påverkas. Det innefattar att socialsekreterarna upplever att de behöver lägga mer tid på att förklara socialtjänstens arbete, hur deras bedömningar fungerar samt arbeta mer tryggande med klienter efter desinformationskampanjen. Socialsekreterarna beskriver detta som en effekt av att klienterna nu är mer rädda för socialtjänsten och mer rädda för att få sina barn omhändertagna.

En annan aspekt av klientarbetet som socialsekreterarna upplever påverkas av desinformationskampanjen är att klienter inte kommer till möten eller på olika sätt medvetet undanhåller information. Vidare menar socialsekreterarna att detta även är en konsekvens av den ökade rädslan klienterna upplever som konsekvens av desinformationskampanjen. I resultatet beskriver socialsekreterarna olika sätt de behöver anpassa arbetet utifrån de nya förutsättningarna i klientmötet.

Utifrån vår andra frågeställning visar resultatet på flera perspektiv i de professionellas bedömningar som påverkas av desinformationskampanjen. I ett första skede anser socialsekreterarna att deras bedömningar inte påverkas då lagstiftningen och arbetssätten de arbetar utifrån är detsamma som nu och då. Socialsekreterarna beskriver dock senare att bedömningar indirekt påverkas då desinformationskampanjen bidrar till försvårande omständigheter i deras arbete. Desinformationskampanjen beskrivs även kunna påverka oerfarna socialsekreterare genom att de kan vara mer rädda att arbeta i vissa ärenden och ta vissa beslut. Genom att desinformationen inte dementeras av varken socialsekreterare eller socialtjänsten går nu mer tid av klientmötet till detta. I sin tur resulterar detta i att socialsekreterarnas möjligheter är begränsade när det kommer till att få den information de behöver för att grunda sina bedömningar på. Konsekvensen av detta är möjligheten till att skydda barn blir lidande.

Den ökade rädslan och den kunskapsluckan som socialsekreterarna upplever finns hos klienterna kan förklaras genom socialkonstruktivismen. Teorin visar i resultatet hur socialsekreterare och klienterna skapar sina egna sanningar och syn på verkligheten utifrån tidigare erfarenheter och den omvärld de formas av. I sin tur bidrar det med en förståelse om hur det blir en krock i klientmötet när dessa två skilda uppfattningar möter varandra och behöver sammanlänkas för att socialsekreterarna ska bedriva sitt arbete. Detta är även de dilemman som det teoretiska begreppet gräsrotsbyråkrat ger en förklaring till. Socialsekreterarna befinner sig i en roll där de behöver balansera organisation och klient med varandra, något som desinformationskampanjen försvårar.

Tillsammans med den teoretiska förståelsen om socialsekreterares handlingsutrymme bidrar det med en förståelse om varför socialsekreterarna upplever att vissa delar av deras arbete inte påverkas. Det är till exempel lagar och deras uppdrag som de beskriver som opåverkade. Samtidigt finns det andra faktorer som påverkar och därmed begränsar eller förändrar socialsekreterarnas handlande.

6. Avslutande diskussion

Vår studie syftar till att undersöka svenska socialsekreterares upplevelser av hur deras professionella arbete påverkats av desinformationskampanjen som påstår att socialtjänsten tar barn. Vi vill skapa en förståelse för socialsekreterarnas perspektiv då detta saknades i media. Studien utgörs av intervjuer med sju socialsekreterare inom utredning av barn och unga. I resultatet presenterar vi vårt empiriska material som analyseras genom att vi kopplar det till tidigare forskning, teoretiska begreppen gräsrotsbyråkrat och handlingsutrymme samt teorin om socialkonstruktivism. I detta avsnitt resonerar vi om studiens slutsatser samt för en avslutande diskussion.

Studiens resultat visar att det finns en risk att barn inte blir skyddade i den utsträckning som socialsekreterare önskar. Detta beror på att föräldrar upplevs som mer rädda av den desinformationen som sprids i samhället. Det bidrar till att föräldrar inte vill ge den information som socialsekreteraren behöver för att göra bedömningar. I det tidigare kunskapsläget är detta även något som uppmärksammas (Schreiber, Fuller & Pacey 2013, s. 707). Samtliga respondenter diskuterar att föräldrar på olika sätt motsätter sig samarbete, undviker möten eller inte ger socialsekreteraren någon information. Slutsatsen vi drar av detta är att studiens respondenter upplever att den mediala desinformationskampanjen som påstår att socialtjänsten tar barn har haft och fortfarande har en negativ påverkan. Det är en påverkan på socialsekreterares klientmöten och en indirekt eller omedveten påverkan på bedömningarna.

Vi kan inte dra några generella slutsatser om svenska socialsekreterare då studien utgörs av en begränsad urvalsgrupp. Våra intervjupersoner är dock eniga i deras upplevelser och för liknande resonemang om desinformationskampanjens påverkan. Genomgående beskriver den största delen av socialsekreterarna att arbetsuppgiften att handskas med desinformationskampanjen och dess påverkan ligger på tjänstemannanivå. Vi betraktar detta som en av de främsta orsakerna till att kampanjen lyckas påverka socialsekreterarnas klientarbete och därmed deras möjlighet att utföra bedömningar. Socialsekreterarna diskuterar även behovet av att få socialtjänsten som myndighet att vara mer öppen medialt och förklara hur

arbetet fungerar för att motverka desinformationen och minska kunskapsluckan om verksamheten.

Vi avslutar med att uppmärksamma behovet som socialsekreterarna uttrycker i vårt empiriska resultat. De intervjupersoner som ingår i studien uttrycker att det finns en önskan om att socialtjänsten som myndighet eller att socialsekreterarna själva kan uttrycka sig mer i media. Den forskning som vi anser är relevant för vårt kunskapsläge belyser även hur socialsekreterare i andra länder har en liknande önskan (Briar-Lawson et al. 2011, s. 192). En återkommande tanke hos socialsekreterarna är att sekretess inte behöver vara ett hinder för att kunna uttala sig i media. Det är möjligt att istället diskutera arbetet på ett generellt plan utan att vara sekretessbrytande.

Trots att desinformationskampanjen var aktuell för mer än ett år sedan upplever intervjupersonerna att deras arbete än idag påverkas. Vissa av intervjupersonerna kan även se en ökad påverkan efter att desinformationen faktiskt var som mest aktuell. Studiens analys visar att effekten av att desinformationen inte dementeras är att den fortsatt kan verka och förbli sanning och verklighet för klienterna. Det kan därmed vara en förklaring till varför socialsekreterarna upplever att desinformationen och dess konsekvenser fortfarande är påtagliga.

Vi tänker i likhet med socialsekreterarna och deras beskrivningar att någon behöver uttala sig medialt om desinformationskampanjen. Utifrån de konsekvenser som socialsekreterarna beskriver att desinformationskampanjen har resonerar vi att det behövs medel för att kunna motverka de effekterna. Socialtjänsten är en myndighet som arbetar med att skydda barn vilket är ett viktigt ansvar. Det är något vi inte anser ska få vara lidande på grund av att desinformation relativt fritt förekommer i media utan att myndigheten dementerar det. Vi uppmanar därför till att behovet av pressansvariga eller att myndigheten uttalar sig i media ska undersökas vidare. Det kanske är aktuellt för den tysta socialtjänsten att börja se över sina rutiner och möjligheter till att uttala sig i media. Dels utifrån desinformationskampanjen om att socialtjänsten tar barn, dels för att minska generell oro och rädsla inför myndigheten.

Utöver att vi anser att det finns ett behov av att socialtjänsten tar ett större medialt ansvar, har vi även en önskan om mer forskning om ämnet. Vi uppmanar därför till en bred nationell forskning eller kartläggning som vidare kan undersöka om detta är upplevelser och behov vår studie belyser även finns på ett generellt plan. Vår empiri visar på att desinformationskampanjen och medföljande kritik på olika sätt påverkar socialsekreterarnas arbete och förutsättningar. Detta kan i sin tur påverka socialtjänstens möjlighet till att skydda barn, en väsentlig och viktig funktion i vårt samhälle.

Litteraturlista

Angelöw Bosse, Thom Jonsson & Jonas Stier (2015) *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur AB

Blomberg, Helena (2019) "We're not magicians!" On the use of rhetorical resources in Swedish news media narratives portraying the social services and social workers, *Qualitative Social Work*, 18 (2): 229-246

Briar-Lawson, Katharine, Kelly Martinson, Jen Briar-Bonpane & Kathryn Zox (2011) Child welfare, the media, and capacity building. *Journal of Public Child Welfare*, 5 (2/ 3): 185-199

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö Liber AB

Christiansen Øivin & Norman Anderssen (2010) 'From concerned to convinced: reaching decisions about out-of-home care in Norwegian Child Welfare Services'. *Child & Family Social Work*, 15 (1): 31-40

Dettlaff, Alan J, Christopher Graham, Jesse Holzman, Donald J. Baumann & John D. Fluke (2015) 'Development of an instrument to understand the child protective services decision-making process, with focus on placement decisions'. *Child Abuse & Neglect*, 49: 24-34

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2022) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Tredje uppl. Malmö: Liber AB

Forsberg, Emil & Erica Fält (2022) *Demonstration i Göteborg: "Vi vill ha våra barn"*.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/RrnVX2/goteborg-demonstration-mot-social-tjansten> [Hämtad: 2023-03-27]

- Gaughan, Lorraine & Paul Michael Garrett (2012) The 'most twisted and unaccountable force in the state'? Newspaper accounts of social work in the Republic of Ireland in troubled times. *Journal of Social Work*, 12 (3): 267-286
- Giddens, Anthony & Philip W. Sutton (2014) *Sociologi*. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Hanssen, Per-Halvard (2016) Det intersubjektiva mötet. I: Odd Harald Rökense & Per-Halvard (red.) *Bära eller brista- kommunikation och relationer i arbetet med människor*. Andra uppl. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Nybogård, Linnea, Ida Roos & Linus Vedmar (2022) *LVU-kritisk demonstration på Möllevångstorget*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/demonstranter-samlades-for-att-kritisera-socialtjansten> [Hämtad: 2023-03-27]
- Pervan, Simon J & Liliana L. Bove (2015) Stigmatized service workers in crises: mitigating the effect of negative media. *Emerald Group Publishing*, 25 (5): 551-567
- Ponnert, Lina & Bodil Rasmusson (2018) Att bedöma barn behov och föräldrars förmåga. I: Lina Ponnert (red.) *Utredningsarbete i den sociala barnvården*. Andra uppl. Malmö: Gleerups
- Ponnert, L & Kerstin Svensson (2016) Standardisation - the end of a professional discretion? *European Journal of Social Work*, 19 (3 / 4), 586-599
- Przeperski, Jarosław (2021) 'Social Work Paradigms and Their Effect on Decision Making About Out-of-Home Placement'. *Research on Social Work Practice*, 31 (4): 327-336
- Rökense, Odd Harald (2016) Förförståelse, människosyn och kommunikation. I: Odd Harald Rökense & Per-Halvard (red.) *Bära eller brista- kommunikation och relationer i arbetet med människor*. Andra uppl. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Schreiber, Jill C, Tamara Fuller & Megan S. Pacey (2013) 'Engagement in child protective services: Parent perceptions of worker skills'. *Children and Youth Services Review*, 35 (4): 707-715

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*

Svensson, Kerstin, Eva Johnsson & Leili Laanemets (2008) *Handlingsutrymme - utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur

Svensson, Peter (2022) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Tredje uppl. Malmö: Liber AB

Sveriges kommuner och regioner (2022) Kommuner, lista
[kommunerlista.1246.html](https://www.skr.se/kommunerlista.1246.html) [Hämtad: 2023-03-23]

Wennerberg, Magnus (2022) *Demonstranternas krav: Sluta kidnappa våra muslimska barn*.
<https://www.tv4.se/artikel/aEnQjcKEykcUI0JA95ryY/demonstranternas-krav-sluta-kidnappa-vara-muslimska-barn> [Hämtad: 2023-03-27]

Wörlén, Marie (2010) Att prioritera i socialtjänsten - om kommunalt handlingsutrymme och beslutsfattande. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 17 (1): 28-45

Bilaga 1 - Informationsbrev

Information om vårt examensarbetet om desinformationskampanjen som menar att socialtjänsten tar barn

Hej,

Vi heter Rebecca Örmon och Julia Staf och vi studerar socionomprogrammet på Lunds universitet. Vi skriver just nu vår examensarbete som handlar om "socialtjänsten tar våra barn" vilket var ett omdebatterat ämne under våren 2022. Syftet är att undersöka hur denna desinformationskampanj har påverkat socialsekreterares arbete kring LVU-omhändertagande. Där fokus kommer ligga på dina erfarenheter och upplevelser i din professionella yrkesroll.

Vi tillfrågar därför dig som socialsekreterare inom barn och unga om du vill delta i våran undersökning?

Intervjuerna kommer ta uppskattningsvis 30-45 minuter och kan genomföras på den plats som passar dig bäst, både fysiskt eller digitalt. Om du även samtycker, spelar vi gärna in intervjun. Det är frivilligt att delta i undersökningen och samtycket och deltagande kan när som helst dras tillbaka utan förklaring. Utifrån att medverkan är frivilligt har du rätt att välja vilka frågor du vill svara på eller avstå ifrån. Det insamlade materialet kommer behandlas med konfidentialitet, därmed kommer ingen obehörig ha tillgång till det insamlade materialet. Du kommer vara anonym och inte kunna identifieras, fiktiva namn kommer användas för att särskilja intervjuer. Materialet kommer användas som en del i det examinerande arbetet som ingår i våran utbildning. När examensarbetet är genomfört och godkänt kommer materialet raderas.

Om det önskas får du självklart en kopia av vårt examensarbete när det är godkänt!

Du får gärna återkomma via mail om du skulle vara intresserad av att delta. Finns det frågor

eller önskemål om förtydligande får du gärna höra av dig till oss.

Med vänlig hälsning,

Studenter:

Rebecca Örmon och Julia Staf

re6355or-s@student.lu.se

ju2180st-s@student.lu.se

Handledare:

Lars Ohlsson

lars.ohlsson@soch.lu.se

Bilaga 2 - Mail till enhetschefer

Hej,

Vi heter Rebecca Örmon och Julia Staf och vi studerar socionomprogrammet på Lunds universitet. Vi skriver just nu vår examensarbete och hade velat genomföra intervjuer med socialsekreterare inom utredning för barn och unga. Vi har fått din mailadress via kundcenter utifrån att du har en chefsposition inom barn och unga. Vi hade varit tacksamma om du velat vidarebefordra vårt mail till socialsekreterarna i din enhet. I mailet finns ett informationsbrev som informerar om studien och liknande.

Med vänlig hälsning,

Rebecca Örmon och Julia Staf

Bilaga 3 - Intervjuguide

Inledning

Vilken utbildning har du?

Vad arbetar du med?

Hur länge har du arbetat med det?

Vad har du arbetat med tidigare?

Tema 1: Det professionella arbetet

Hur upplever du att desinformationskampanjen har påverkat hur du utför ditt arbete inom ramen för LVU?

Kan du beskriva ett tillfälle där du upplever att desinformationskampanjen har påverkat hur du genomför ditt professionella arbete inom ramen för LVU?

Hur skulle du beskriva att desinformationskampanjen har påverkat dina bedömningar och tankar när du har övervägt ett LVU eller inte?

Kan du beskriva ett tillfälle där du upplevt desinformationskampanjen har påverkat ditt professionella beslutsfattande inom ramen för LVU?

Tema 2: Den professionella

Kan du beskriva hur du upplever att desinformationskampanjen har påverkat dig i din roll som utredande socialsekreterare?

Vilka utmaningar och svårigheter ser du i din roll utifrån den kritiken som har riktats mot socialtjänsten LVU- omhändertagande genom desinformationskampanjen?

Upplever du att du har blivit osäker i din roll som utredande socialsekreterare utifrån desinformationskampanjen och dess kritik, i så fall beskriv!

Tema 3: Klienten

Hur tycker du att desinformationskampanjen påverkat klientmötet i LVU ärenden?

Vilka delar i klientarbetet upplever du har påverkats av desinformationskampanjen?

Hur upplever du att desinformationskampanjen påverkat hur du motiverar ett beslut för klienter?

Avslutning

Finns det något annat du vill tillägga?